

Evangeliets syfte
Den naturliga lagen
Mose lag
Kristi lag
Det kristna livet i lagen
Lagen består i all evighet

Den kristne och lagen

Vilken funktion har Guds lag i en kristens liv?

Inom luthersk kristendom har lagens funktion som spegel, som avslöjare av vår synd, spelat en framträdande roll. Våra bekännelseskrifter säger *lex semper accusat*, lagen anklagar alltid (SKB s. 109). Den uppenbarar vårt totala syndafördärv och driver oss till Kristus och evangelium. Detta är ”lagens främsta tjänst och nytta” säger Luther (SKB s. 324). Och det är alldeles riktigt. Utan verklig syndakänedom frågar ingen efter Frälsaren: ”*Så har lagen blivit vår uppfostrare till Kristus, för att vi skall bli rättfärdiga av tro*” (Gal. 3:24).

Men har lagen fyllt hela sin funktion genom att visa oss vår synd och Guds vrededom? Är dess verkan begränsad bara till omvändelsen – både den första och sedan den dagliga?

Ingalunda. Aposteln Paulus säger: ”*Gör vi då vad lag är om intet genom tron? Bort det! Vi gör tvärtom lag gällande*” (Rom. 3:31). Om vi ensidigt håller oss till lagens funktion i omvändelsen, går vi miste om lagens övriga välsignelse. Den anklagelse som ibland riktas mot kristna får inte bli sann, nämligen att de i skydd av syndernas förlåtelse lever lika slappt och illa som andra.

Det är värt att observera, att omedelbart efter artiklarna om evangelium och tron (rättfärdiggörelsen och predikoämbetet) i Augsburgska bekännelsen så kommer

artikeln ”Om den nya lydningen”. Där står det om tron på evangelium ”att denna tro bör frambringa goda frukter och att den bör göra goda, av Gud befallda gärningar, därför att så är Guds vilja, icke för att vi skall tro, att vi genom dessa gärningar förtjänar rättfärdiggörelsen inför Gud” (SKB s. 58). De goda gärningarna blandas inte in i rättfärdiggörelsens eller syndaförlåtelsens stora gåva, vilken är vår salighets enda grund. Men å andra sidan framhålls vad tron på denna gåva frambringar: goda gärningar enligt Guds befallning, dvs. enligt Guds lag. Vi känner lätt igen mönstret från NT. Efter utläggningar om tron och evangelium kommer i Pauli brev alltid förmaningar att göra gott och leva efter Guds bud. Evangelium lär oss att Kristus i vårt ställe har gått in under lagens krav, under dess dom och straff och genom sin lydning vunnit rättfärdighet och frid med Gud åt oss. I den meningen har lagen ”fått sin ände i Kristus, till rättfärdighet för var och en som tror” (Rom. 10:4). Men därav följer inte att laglydningen upphävs eller tonas ned för de kristna. Befriade av evangelium från tvånget bli rättfärdiga inför Gud genom laggärningar kallas de i stället att ”tjäna honom utan fruktan” (Luk. 1:74), att som barn till Gud hålla hans bud med ett nytt sinne och i den Helige Andes kraft. Detta är vad vi kallar helgelsen, läran om de kristnas goda gärningar.

[^]

Evangeliets syfte

Det finns ett bibliskt och tröstrikt ”för mig” – att Kristus dött och uppstått för mig. När hjärtat tror så, förtröstar det på evangeliet. Men det finns också ett bibliskt och eggande ”för att” som är förknippat med evangeliet. Aposteln Petrus skriver t.ex. att Kristus burit våra synder ”för att vi skulle dö bort från synderna och leva för rättfärdigheten” (1 Petr. 2:24). En av den lutherska kyrkans stora teologer, C.F.W. Walther säger i en betraktelse över I Tess. 4:7:

Gud sände inte sin Son i världen bara för att försona världen med sig själv, och Gud kallade inte människan till tro bara för att han skulle befria henne från tanken att Gud var hennes fiende och att hon efter döden hade att förvänta straff. Det slutliga, det verkliga

målet för Guds nådesverk för och med henne är inget annat än hennes helgelse, att hon skall leva ett heligt liv.

Man kan fråga sig om inte sådana här tankegångar ibland kommer lite i skymundan även bland bekännelsetrogna lutheraner. Rädsla för gärningslära, legalism och moralism ligger måhända bakom att även ortodoxa lutherska kyrkor talar försiktigt eller i förbigående om helgelse. Andra kyrkor, särskilt de reformerta, har däremot drivit denna sida av kristendomen med stor entusiasm – ibland tyvärr på ett felaktigt sätt.

Olika s.k. nyandliga rörelser bjuder i dag ut program för personlighetsutveckling. Karismatiska ledare och framgångsteologer lockar med enkla lösningar och visar på hur man kan få fantastiska krafter att totalförändra sitt liv och följa Guds vilja. Många dras till dessa förföriska och farliga rörelser, somliga av dem med inslag av hinduism och österländsk mystik. Även kristna sugas med. Här tycker man sig kanske få svar på en längtan och ett behov som de traditionella kyrkorna inte har kunnat mätta.

Det är högst nödvändigt att kristna beväpnar sig med en rätt syn i dessa frågor.

Skriften lär klart och tydligt att syndernas förlåtelse inte syftar till status quo, utan till förändring, till helgelse, till ett liv i enlighet med Guds lag. Lutheraner är inte *antinomer*, dvs. mot Guds lag (grek. *nomos*). Lagen är ”en säker regel, efter vilken de skall ställa och rätta sitt liv”, sägs det i Konkordieformeln i det avsnitt där man avvisar antinomismen (SKB s. 516).

En kristen som inte tar Guds lag på allvar har inte förstått evangelium rätt. Ett säkert kännetecken på att man tagit emot evangelium och älskar Kristus är att man håller hans bud (Joh. 15:15, 1 Joh. 5:3).

Evangelium skapar ett helt nytt förhållande till lagen. Den oomvända människans sinnelag karakteriserar aposteln så här: ”*Köttets sinne är fiendskap mot Gud, eftersom det inte är Guds lag underdånigt, inte heller kan vara det*” (Rom.

8:7). Men hos den som blivit född på nytt genom evangelium sker den förändringen att man villigt och glatt böjer sig under Guds lag. Den är då inte längre en fiende som ständigt förföljer oss och hindrar oss i våra planer. Lagen blir en vän, ett stöd, en kär vägvisare och följeslagare.

Denna märkliga förändring kan inte lagen själv åstadkomma, inte heller någon mänsklig ansträngning. Endast evangelium kan åstadkomma den: I Jeremias profetia om det nya förbundet säger Herren: *"Jag skall lägga min lag i deras bröst... Ty jag skall förlåta deras missgärning och deras synd skall jag inte mer komma ihåg"* (Jer. 31:33-34). Lagen föreskriver, upplyser oss om Guds vilja. Men den har ingen pånyttfödande kraft. Evangelium däremot inskriver Guds lag. Det skänker ett nytt sinne.

Men vad är då lagen? Skriften innehåller en hel mängd stadgar, bud och föreskrifter. Vad är det som gäller för oss? Vi skall i det följande försöka reda ut en del begrepp som hänger samman med Guds lag.

[^]

Den naturliga lagen

Lagen är inte något fullständigt okänt för människorna. Paulus talar om hedningarna, som inte har den i Skriften uppenbarade lagen, men som likväl *"av naturen gör vad lagen innehåller"*. Människornas ständiga samvetsproblem visar att *"lagens verk är skrivna i deras hjärtan"* (Rom. 2:14-15).

Denna kännedom om Guds lag gavs människan redan i skapelsen. Livets levnadsprinciper är liksom inbyggda i henne. Hon är också skapad att ta ansvar för sitt liv och för hur det förvaltas. Detta hör till hennes specifika människovärde. Men ansvar kan bara finnas där lag finns, där vissa krav ställs. Utan lagen hamnar människan på djurens nivå.

Den naturgivna kunskapen som människan i dag har om

Guds vilja är emellertid inte på något sätt fullkomlig. Den naturliga lagen får inte överskattas. Genom synden har den blivit fördunklad och förvriden. Om människans rätta förhållande till Gud vet man inte mycket. Våra bekännelseskriterier uttrycker det så: ”Människans förnuft eller naturliga förstånd har ännu en svag gnista av kunskap om existensen av en Gud” (SKB s. 560). Man förstår att han skall vördas och äras, men man känner honom inte och famlar i blindo i sina försök att nå honom. Något mer vet människan om lagens krav i förhållande till nästan: att man inte skall mörda, stjäla, ljuga, vara otrogen osv. Förnuftet säger att det måste finnas ett visst mått av hjälpsamhet, hederlighet och anständighet i människors relationer till varandra. Den gyllene regeln (Matt. 7:12), känd även i hedniska kulturer och religioner, är naturlig lag som de flesta omedelbart instämmer i.

Vi får å andra sidan inte underskatta den naturliga lagen. Under allt bråte av mänskliga påfund och förvillelser finns den där i hjärtat. Lagen finns där, även om man förnekar att den är Guds lag och även om man, som så ofta sker i dag, förnekar att det finns något som är rätt och fel för alla i alla tider. De skuldkänslor som så många ”frigjorda” trots allt brottas med beror på den naturliga lagen. All gärningsreligion, människans inrotade försök att nalkas gudomen med offer av olika slag, vittnar starkt om den naturliga lagen och om ansvar och skuld inför en högre makt.

Allt detta är av stort värde. Luther påpekar att hade inte den naturliga lagen funnits i människornas hjärtan, så hade inte heller lagens predikan i kyrkan haft någon större effekt. Vi hade då fått predika lagen nästan i det oändliga, utan att någon hade tagit den särskilt allvarligt. Men just därför att Skriftens lagförkunnelse har viss anknytning och genklang i vårt inre är den svår att komma undan.

Vissheten om den naturliga lagens förekomst skall fylla oss kristna med stor frimodighet, särskilt i tider av andligt och moraliskt förfall. När människan lever uppenbart naturvidrigt och omoraliskt, så sker det i regel inte utan

kamp, inte utan ett mer eller mindre aktivt undertryckande av lagen i det inre. När vi förfäktar moraliska värden i vardagslivet eller i samhällslivet, så behöver vi inte ängsligt tänka: Nu skall jag föra ut en speciell, kristen moral. Nej, vi skall i stället driva den morallag som finns i djupet av varje människa. Hennes hjärta är någonstans böjt att säga ”Så är det!”, när Guds lag förkunnas.

Den naturliga lagen är den lag som vi möter i Bibeln, fast där är den framställd i klara, tydliga ord. I Skriften har den också ett helt annat djup. Där uppenbarar den långt mer än vad människans förnuft kan ana. Låt oss nu se närmare på den i Skriften uppenbarade lagen.

[^]

Mose lag

Moses var den som i gamla förbundet fick ta emot lagen skriven på två stentavlor. Men han fick på Sinai berg också ta emot en hel rad andra bud och föreskrifter. Man kan lätt dela upp dessa i två lagkomplex. Det ena kan sägas vara en utveckling av första tavlans bud och reglerade gudstjänstlivet (ceremoniallagen). Det andra var en utveckling av andra tavlans bud och reglerade samhällslivet (den borgerliga lagen).

Mose lag med alla dess helighetsregler och kultiska reningsriter skapade hos den fromme israeliten en stark medvetenhet om Guds majestät och stränga helighet. Samtidigt var det en ständig påminnelse om människans synd, hennes orena och besmittade tillstånd. Hon kunde inte nalkas Gud hur som helst. Mose lag var en betungande lag. På apostlamötet i Jerusalem talade aposteln Petrus om den som *”ett ok som varken våra fäder eller vi har förmått bära”* (Apg. 15:10). Mötet enades om att detta ok icke skulle läggas på de kristnas hals.

Det är mycket viktigt för alla kristna att ha klart för sig hur man skall se på de lagar Moses förmedlade och förstå i vad mån dessa ännu är förpliktande för den kristna kyrkan.

Få har utrett dessa ting så klart som Luther. Han menar att

visst kan vi både lära och ta efter en hel del av Mose lag. Men det är en fri sak. Vi är inte bundna av Moses. Mot dem som är av annan mening hävdar Luther med kraft, att Mose lag inte ”angår de kristna”.

Mose lag är förvisso Guds lag, men så som den utvecklades och konkretiserades i Moseböckerna var den adresserad endast till Guds egendomsfolk, judarna. Mose lag var en särskild tillämpning och utveckling av den naturliga morallag som alltifrån skapelsen alla står under. Genom lagförbundet med Israel ville Gud skydda, bevara och förbereda detta utvalda folk för en alldeles speciell uppgift: att framföda Kristus, världens Frälsare. När det gällde Israel bestämde Gud själv i detalj både hur tempeltjänsten skulle utformas och hur samhällsordningen skulle vara. Israel var en unik teokrati, en gudsstat.

Detta lagförbund skulle gälla intill Kristus. Dess gudstjänstformer med tempel, offer och reningar förebildade Kristus. Men när Kristus kom fullbordades i honom allt som det gamla förbundet pekade fram emot. *”Genom Moses blev lagen given, men nåden och sanningen har kommit genom Jesus Kristus”*, heter det i NT (Joh.1:17). Likaså sägs det om gamla förbundets föreskrifter om mat och dryck, högtider och sabbat: *”Sådant är endast en skuggbild av vad som skulle komma, men verkligheten själv finns hos Kristus”* (Kol.2:17). Hela Hebréerbrevet går ut på att visa att det gamla är förbi och att det nu avlösts av *”ett bättre förbund”* (Hebr. 7:22).

Allt detta driver NT mycket strängt. Paulus för t.ex. i Galaterbrevet en hård kamp mot dem som inte ansåg Kristus vara nog, utan krävde att i varje fall vissa av Mose bud skulle vara förpliktigande även för kristna. Han ställer dem då inför ett antingen eller. Den som hävdar att omskärelsen var nödvändig, *”han är pliktig att hålla hela lagen”* (Gal. 5:3). Allt eller intet av Mose lagkomplex – det var alternativet.

Luther har rätt enligt Skriften, när han säger att Mose lag inte ”angår de kristna”. Men Tio Guds bud då?

Dessa bud gäller alla – men endast i den mån de sammanfaller med den naturliga lagen. Här kommer inte Moses med något nytt, påpekar Luther, och fortsätter

De bud som Moses har gett, håller jag nu inte, därför att det är han som gett dem utan därför att de är inskrivna i min natur och stämmer överens med den. Men de bud hos Moses som inte är inskrivna i alla människors hjärtan, har hedningarna ingen anledning att bry sig om, och de angår dem egentligen inte. (Hur en kristen skall se på Moses, 1525).

Det är dock inte så, att Luther menar att den naturliga lagen, som ligger fördold i av synden fördärvade och förvirrade människosinnen, är någon ofelbar mall för vad som är rätt. Han hänvisar även till NT. Också på lagens område gäller, att man inte kan ”påstå något med visshet om Guds vilja utan Guds eget ord” (SKB s. 228). Den lag som ”angår de kristna” finner vi klarast och tydligast i NT.

[^]

Kristi lag

Jesus och hans apostlar utlägger den naturliga lagen eller morallagen. Den framträder i NT avskalad från alla tidsbegränsade och särskilda tillämpningar som den hade hos Moses.

Kristi uppgift var inte att bli en ny Moses och skänka en ny lagsamling likt hans. Jesu egentliga ärende var evangelium. När han förkunnar lagen, så är det den lag människan alltid stått under, den eviga lagen, sammanfattad i det dubbla kärleksbudet.

Den gamla ceremoniallagen i Israel har fullbordats i Kristi översteprästerliga offer av sig själv som Guds Lamm på Golgata altare. De ordningar och föreskrifter i NT som finns för evangelieförkunnelsen och sakramentsförvaltningen i kyrkan kan, om man så vill, ses som en slags motsvarighet till ceremoniallagen i GT.

Vidare har den borgerliga lagen hos Moses ersatts med en allmän hänvisning till de samhällslagar som finns i olika länder. De kristna bjuds att överallt så långt det är möjligt lyda överheten, ty ”*all överhet som finns är förordnad av*

Gud” (Rom. 13, jfr Matt. 22:21).

Den lag som förkunnas i NT är emellertid främst ”den lag, som ger föreskrifter för vårt hjärtelag, d.v.s. dekalogen” (SKB s. 123). Det är lagen ”i egentlig mening”, som våra bekännelseskriterier uttrycker det.

Det utmärkande för Kristus är just detta att han tar sikte på hjärtat. Han utlägger lagen andligt. Lagen skall hållas i vårt inre för att sedan få synligt utlopp i goda gärningar. Hela Bergspredikan (Matt. 5-7) är en sådan andlig utläggning av lagen. Med orden ”*Ni har hört att det är sagt till de gamle*” pekar Jesus på den yttre borgerliga anständigheten i Israel, på den rättfärdighet som gäller i samhället. Med sitt mäktiga ”*Men jag säger eder*” inleder Jesus sedan sin andliga utläggning av lagen och visar att redan vrede eller äktenskapsbrott i tankarna är synd mot Guds lag. Han lär oss att inte stå emot en oförrätt, älska våra ovänner, inte göra oss bekymmer för våra liv osv.

Redan hedningarnas lagkänedom ställer dem till svars inför Gud: ”*Så är de då utan ursäkt*” (Rom. 1:20). Men i Jesu mun blir lagen något alldeles orimligt och omöjligt för den fallna människan. Han låter Guds lag tränga igenom alla yttre skal och kräva sådant som ”vida övergår förnuftets förmåga, nämligen att rätt frukta, älska och åkalla Gud, att vara rätt förvissad om att Gud hör vår bön och förbida Guds hjälp i döden och i allehanda trångmål” (SKB s. 104). Därför pekar lagen hän mot arvsyndens. Luther säger om detta i Schmalkaldiska artiklarna: ”Denna arvsynd är ett så djupt fördärv i människans natur, att vi inte kan fatta det med förståndet, utan måste tro det på grund av Skriftens uppenbarelse” (SKB s. 322-323).

Lagen för de kristna är således dekalogen, de Tio buden, som ger föreskrifter för vårt hjärtelag. Men det är de Tio buden så som Jesus och apostlarna utlägger dem. Häri ligger förklaringen till att NT inte exakt återger alla buden med den formulering som de har hos Moses i gamla förbundets situation. Ja, inte ens tiotalet är fixerat i NT (tredje budet om sabbaten återfinns inte i NT, jfr artikeln Om söndagen i Lutheranen nr 2/1978). Den eviga lagen, att

älska Gud över allting och sin nästa såsom sig själv, kan uttryckas i olika antal bud och på olika sätt. Att vi i allt väsentligt ändå har övertagit Mose formuleringar i Tio Guds bud beror på att dessa så förträffligt, pedagogiskt och fint sammanfattar lagen.

Överallt i NT uppmanas de kristna till att bära frukt i form av goda gärningar. Kärleken till nästan betonas särskilt och får stort utrymme. Detta hänger samman med att evangelium förlöser oss till goda gärningar som räcks – inte åt Gud – utan åt nästan. Evangelium skänker oss nämligen Guds nåd och kärleken till Gud. När vi tror på rättfärdiggörelsen av nåd allena för Kristi skull, så upphävs det svåra missbruket av lagen att använda den som klätterstege till Gud. Lagen frigörs genom evangelium till sitt rätta bruk: kärlek. Den som gärningarna är till för och den som verkligen behöver dem får dem: vår nästa.

Ofta manade Jesus sina lärjungar att älska varandra. *”Bär varandras bördor, så uppfyller ni Kristi lag”*, säger aposteln i Gal. 6:2. I sina brev håller Paulus tydligt fram särskilt andra tavlans bud för de kristna: *”Var ingen något skyldig – utom när det gäller kärleken till varandra, ty den som älskar sin nästa, han har uppfyllt lagen... Kärleken gör intet ont mot nästan; alltså är kärleken lagens uppfyllelse”* (Rom.13:8-10). I Gal. 5:14 säger han t.o.m. att *”hela lagens uppfyllelse”* ligger i kärleken till nästan. Att han här inte tar med första tavlans bud beror på att den rätta tron på Gud och den rätta kärleken till Gud skänks oss genom evangelium. Endast evangelium driver ut alla avgudar ur hjärtat och ger oss tron på att Gud för Kristi skull ser oss som sina heliga och goda barn. Det är en sådan tro som bär frukt i goda gärningar mot nästan. Gud behöver inte våra gärningar som någon slags betalning. Han ser i detta sammanhang endast till Sonens fullkomliga försoningsverk. Den som behöver våra gärningar är inte Gud, utan vår nästa. Därför är kärleken till nästan *”hela lagens uppfyllelse”*.

Luther talar ofta om ”tron och kärleken” som en kort sammanfattning av kristendomen. Med tron menar han

både läran om evangelium och hjärtats förtröstan därpå. Tron för oss in i det rätta förhållandet till Gud, dvs. in i den första tavlans område. Detta är det viktigaste, förutsättningen för allt annat. När det gäller tron är en kristen hårdnackad och omöjlig. Han får inte vika en tum från Guds Ords lära. Tron tål inte minsta ingrepp i läran – det är att förgripa sig på Gud själv.

Men tron föder och för med sig kärlek till nästan och vad den innebär lär oss andra tavlans bud. Den lär oss tålmod och fördragsamhet med vår nästa, att tänka och tala väl om henne, att ge hjälp, stöd och uppmuntran och andra goda gärningar som Gud befäller sina barn att överflöda i.

När det gäller kärleken till nästan blir vi aldrig färdiga. Luther skriver om detta i sin Galaterbrevskommentar:

Detta är hela läran om tron och kärleken, en teologi, som på en gång är den kortaste och den längsta tänkbara. Den är den kortast tänkbara, om man ser till orden och satserna, men ser man till tillämpningen och innehållet, är den vidare, längre, djupare och högre än hela världen.

[^]

Det kristna livet i lagen

Utan tro på evangelium kan Guds lag inte till någon del uppfyllas rätt. Den blir bara till dom. Men genom tron förändras allt. En kristen är född på nytt och lever, som Konkordieformeln säger, inte längre ”under lagen” utan ”i lagen” (SKB s. 517). Lagen återspeglar Guds väsen och vilja. Och det är den kristnes värld. När vi tar emot evangelium, tar också den Helige Ande sin boning i oss, och all hans aktivitet går ut på att hjälpa oss till ett liv i harmoni med Guds lag. Om Andens frukter säger aposteln: *”Mot sådant är inte lagen”* (Gal.5:23).

Lagen som uppenbarat Guds vrede över oss som syndare blir nu Guds vänliga, kärleksfulla och faderliga förmaning. Förbannelsen har förbytts till hjälp och vägledning.

NT är rikt på förmaningar till de kristna, till män och kvinnor, barn och föräldrar i deras olika skapelsegivna

roller (även skapelseordningarna hör till lagens område). Dessa förmaningar är inget annat än lagen riktad till Guds barn. Den nya människan uppfattar all lag som Guds goda förmaningar. Hon *”har sin lust i HERRENS lag och tänker på hans lag både dag och natt”* (Ps. 1:2).

Att vi nu ständigt behöver påminnas om och undervisas i Guds lag beror på att vi inte helt och hållet är nya människor. Det gamla, upproriska, själviska och onda köttet finns kvar. Om inte detta hade funnits, så hade vi inte behövt någon förmaning. Vi hade levt efter lagen ändå. Men så är nu inte fallet. För det inneboende syndafördärvets skull behöver en kristen undervisas och drivas på av Guds lag. Hon har viljan och lusten att vandra efter Guds bud. Men livet i lagen förflyter inte utan kamp. Alla sanna kristna känner till denna kamp som Skriften kallar Andens strid mot köttet (Gal. 5). Den består i ett ständigt avläggande av det gamla, invanda och själviska tänkesättet och livsmönstret och i ett motsvarande antagande av Andens nya liv i enlighet med lagen.

I denna kamp behöver vi evangelium om syndernas förlåtelse – inte minst då vi ideligen misslyckas och grips av missmod och förtvivlan. *”Den rättfärdige faller sju gånger och står åter upp”* (Ords. 24:16). Evangelium upprättar oss ständigt på nytt till ett liv i lagen.

Men i kampen behövs även lagen. Den möter oss i Guds Ord som förmaningar med olika nyanser: som allvarliga varningar för frestelser och andliga faror, som hot när vi håller på att somna in i falsk säkerhet, eller som tröst när vi får folk emot oss. Den kommer till oss som positiv uppmaning. Och icke minst: den uppmuntrar och eggas oss med löften.

Gud lönar dem som gör gott och vandrar efter hans bud. Detta låter kanske i somligas öron lite misstänkt och olutherskt. Är det inte gärningslära som, så att säga, kryper in bakvägen? Nej, det är en helig och klar biblisk sanning. Men precis som med alla andra Skriftens läror, så blir denna lära fel, om man inte vet vad evangelium är och skänker. Där Skriftens centrum, rättfärdiggörelsen av nåd

allena genom tro, är rätt förstådd och mottagen, där blir också lagen och dess löften rätt förstådda. Gud skänker aldrig salighet för några gärningars skull, utan endast för Kristi skull. Men den kristne får utöver salighetens gåva lön för kampen och striden här i världen och för det goda han gör. Det är nåd utöver nåd. Jesus säger att den som för hans skull fått försaka både det ena och det andra skall *"få hundrafalt igen ... redan här i tiden ... och i den tillkommande tidsåldern"* (Mark. 10:30). I Bergspredikan uppmanas vi att glädja oss över att vår *"lön är stor i himmelen"* (Matt. 5:12). Och aposteln skriver *"att var och en skall få sin särskilda lön efter sitt särskilda arbete"* (1 Kor. 3:8).

De lutherska bekännelseskriterierna talar också om detta. Även om man skall fråga mer efter Guds vilja än efter belöningar, så sägs det: *"Detta pris, som tilläggs de goda gärningarna, utgör tvivelsutan en drivkraft för de troende att göra vad gott är"* (SKB s. 134).

Så uppmuntrar Gud på allt sätt de sina att överflöda i kärlekens gärningar. I Guds pedagogik ingår både ris och ros, både faderlig bestraffning och belöning. Men vi skall alltid minnas, att våra gärningar skaffar oss ingen förtjänst på det sättet att Gud skulle vara tvungen att belöna oss. Också i det bästa vi gör finns spår av synden med. Också om vi hade gjort allt vad Gud befallt, så är vi enligt Jesus *"blott ringa tjänare: vi har endast gjort vad vi var pliktiga att göra"* (Luk. 17:10). Lönen är således ren nådelön. Bakom den ligger Guds godhet och kärlek mot sina barn.

Livet i lagen är en ständig övning i kärlek. De frukter eller gärningar Herren väntar att finna hos de troende är i sig inga konstiga eller märkvärdiga gärningar. Lagen skall inte hållas i kloster eller under mystiska riter i slutna sällskap. NT visar oss var den skall praktiseras: i församlingen, i hemmet, på arbetsplatsen, i den grå vardagen varhelst vi är ställda. Det är det missbruk av lagen som vi kallar egenrättfärdighet som producerar de konstiga och uppseendeväckande gärningarna. Det är också då som lagen måste kompletteras med något "extra" i form av

människostadgar, påhittade bud och förbud i långa banor. Det var på det sättet som t.ex. fariséerna enligt Jesus kom bort ifrån *"det som är viktigast i lagen, nämligen rätten och barmhärtigheten och troheten!"* (Matt. 23:23). Det primära syftet blev inte att göra gott mot nästan, utan att göra sig själv stor. De band ihop tunga bördor och lade dem på människorna, men själva ville *"de inte röra ett finger för att flytta dem"* Matt. 23:4.

Hur annorlunda var det inte med Kristus, vår store förebild för livet i lagen! Han satte in hela sin kropp, offrade sitt liv för att lyfta av den tyngsta av alla bördor från människorna. Kärlek är något mycket konkret. Det är ett görande som på olika sätt innebär ett givande. Och det största och bästa som vi kan ge vår nästa är Guds Ord och evangelium.

[^]

Lagen består i all evighet

Livet i lagen blir här på jorden bara något påbörjat. Först i härligheten skall den Helige Andes arbete med oss och i oss vara fullbordat. Vi skall då bli det som allt syftar till, det som människan en gång skapades till: Guds strålände avbilder t.o.m. på ett ändå härligare sätt än i Edens lustgård (Rom. 8:28-30). Vi skall få erfara något vi aldrig varit med om: att kunna älska Gud och våra medhelgon fullkomligt, utan minsta inslag av synd, avund eller självisk beräkning.

Lagen och livet i lagen består således i evigheten. Visserligen är Tio Guds bud anpassade till livet på jorden. Men lagen i sig är evig och oföränderlig, liksom Gud är evig och oföränderlig. Evangelium såsom erbjudande och tillsägelse av syndernas förlåtelse kommer däremot att upphöra. I fullkomningen är den dagliga omvändelsens tid förbi. Vi skall då inte behöva bekänna någon synd och ta emot avlösning i bikt. Men väl skall vi prisa honom som sitter på tronen, Guds Lamm som återlöst oss, rättfärdiggjort oss, helgat oss på jorden och nu slutligen förhärligat oss.

Så är livet i lagen en förövning för det eviga livet hos Gud. Hur kan man vara kristen och likgiltig för lagen, för vad

som är rätt, sant och barmhärtigt? Det är omöjligt. En kristen ser lagen som en stor Guds gåva, ja, som livets mening.

Det är en sådan syn som ligger bakom Luthers avslutningsord till Tio Guds bud i Stora katekesen:

Därför bör man ock framför allt annat undervisa om dessa bud samt hålla dem högt och i ära såsom den högsta skatt, av Gud förlänad.

S.B.

[^]